

Notícia sobre unes troballes romanes a l'Institut Vell de Girona

per
**M.ª AURORA
MARTÍN I ORTEGA**

L'edifici de l'Institut Vell de Girona està enclavat dins el casc antic de la ciutat, entre els carrers de La Força i les Ballesteries. En aquesta zona sempre que s'hi han efectuat treballs de qualsevol tipus, que afectessin el subsòl de les cases, s'han trobat restes arqueològiques, ja que és el lloc d'assentament de l'antiga Gerunda.

A principis de l'any actual, l'Ajuntament, propietari de l'edifici, va iniciar-hi obres de restauració en diversos punts. En el projecte estava programat el rebaixament general del paviment d'una gran sala dels subterranis de l'edifici, que dona al pati sobre el carrer de les Ballesteries. El sòl s'havia de rebaixar en uns 60 cm. en total.

Desseguida es va trobar ceràmica catalana moderna i medieval i també romana i parets antigues; per això es va continuar profunditzant, i el jaciment es va destruir en part. Davant de l'envergadura dels treballs a realitzar, s'en va fer càrrec el Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació Provincial.

Els treballs duts a terme han consistit en:

- 1) Recollir els materials, especialment ceràmica, que es van poder recuperar de les terres extretes.
- 2) Neteja de les parets aparegudes.
- 3) Excavació de les zones on quedava encara la terra «in situ», en especial al costat N.E. de la gran sala.

Materials recuperats

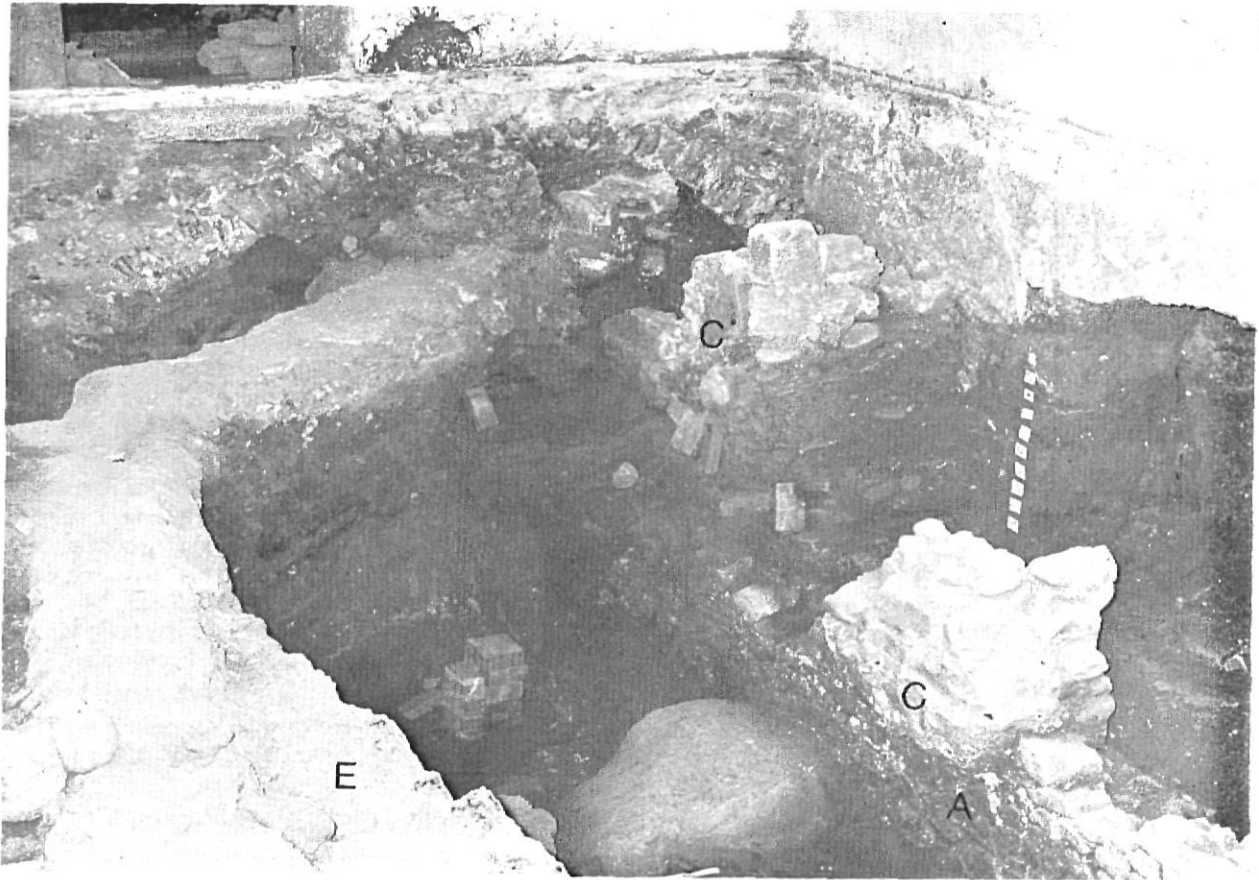
Quasi tots són ceràmics. Hi estan molt ben representades les sèries de ceràmiques vidriades modernes i medievals que solen aparèixer a Girona, en especial els «plats blaus» catalans i els de reflexes. Però el major volum de troballes el representen els materials romans, de totes les èpoques. Actualment s'està procedint a la seva classificació i estudi.

Descripció dels murs

Les parets de la construcció moderna s'assenten, l'Oest, que és la que tanca pel costat del carrer, sobre un mur llis de carreus força regulars, medieval, que descansa sobre la roca natural; els altres tres sobre arcs baixos i amples, solució freqüent als subterranis de les cases medievals de Girona per tal de salvar els desnivells del terreny, que en aquest cas té una forta pendent cap a l'Oest.

Els arcs de fonament de la paret Est es recolzen sobre alguns dels murs antics i les N. i S. els tallen quasi perpendicularment.

L'espai determinat per la sala moderna queda dividit en el subsòl per un altre mur i arcs que va aparèixer a pocs centímetres del paviment, una vegada aixecat aquest. El sector excavat és el Nord, que amida 12'60 m. de lon-

Girona. - Institut Vell, Murs A, C, C' i E. Sobre el mur E. la claveguera moderna.

gitud. Les parets romanes estan posades diagonalment a l'interior de l'espai determinat per les medievals i corresponen almenys a quatre fases de construcció.

El més antic, el mur A, al costat Est, és de factura molt bona, a base de petits carreus no massa regulars, de forma aproximadament rectangular molts d'ells i amb la superfície exterior irregular. S'aixeca sobre la roca natural i amida 16'60 m., incloent l'obertura d'una porta de 2'17 m. d'amplada. Aquesta porta va ésser tapiada ja en època antiga, però amb força posterioritat a la construcció de l'A, amb una paret de pedra també, de tècnica descurada, amb rierencs grossos i altres materials, tégules planes, fragments d'àmfora, disposats en tres o quatre filades, que hem anomenat mur B.

Sobre el mur A s'hi assenten una sèrie d'edificacions també d'època romana, que el van utilitzar com a basament, encara que el sobrepassen en amplada:

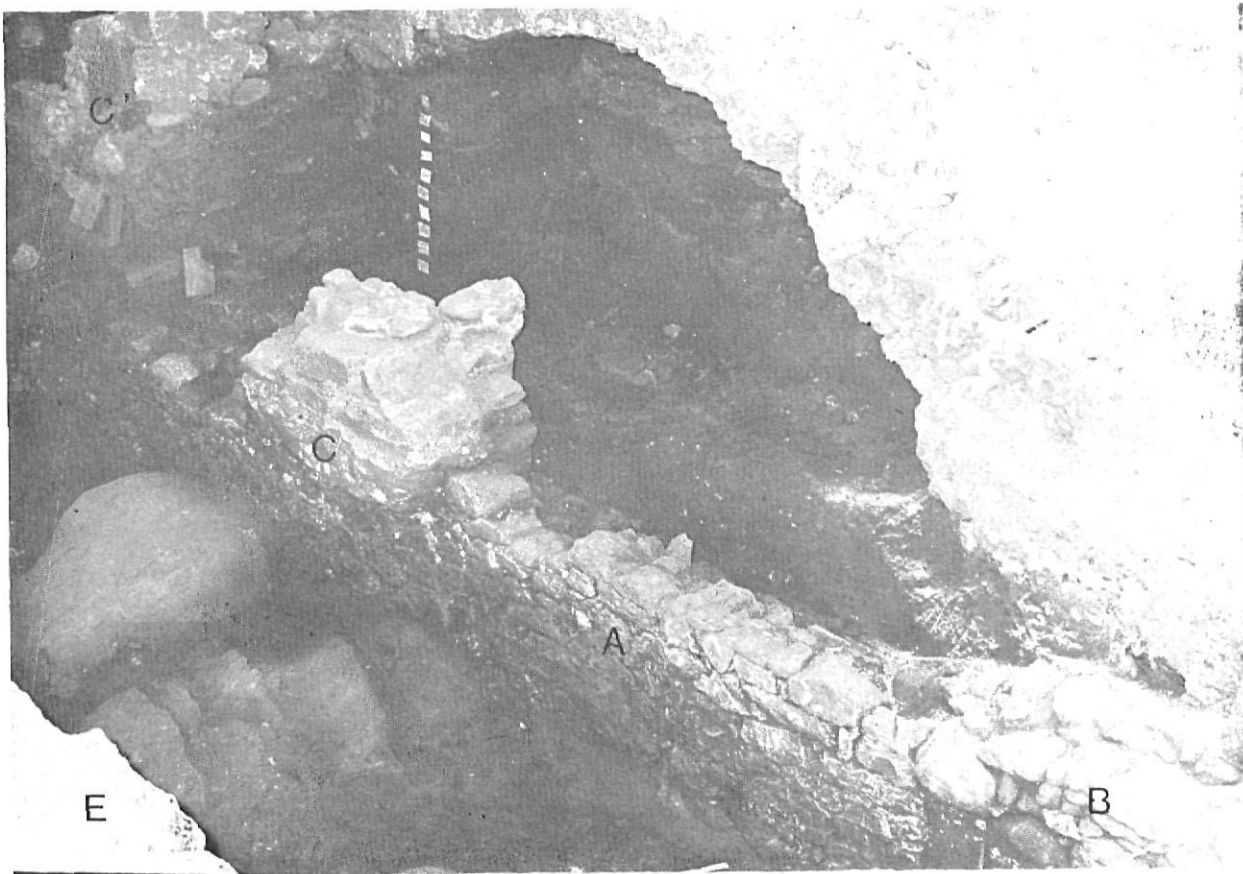
—Un mur de 1 m. d'amplada per 1'70 m. de longitud, fet amb sistema d'encofrat, amb rierencs i calç, el C.

—Damunt d'ell, restes d'un paviment de tégules i terra batuda, varies pedres sorrenques ben tallades i un altre petit mur.

—A uns 1'50 m. d'aquestes construccions, hi ha dues parets més, paral·leles i adossades l'una a l'altra de 1'87 m. i 1'02 m. respectivament, les C'.

—Entre els dos grups de murs, un desguàs de pedra.

Quasi paral·leles al mur A i distants entre 1'5 i 2 m., n'hi ha dos més, els D i E, superposat el segon al primer, que li serveix de banqueteta. Tenen uns 11 m. de longitud total i damunt hi ha una claveguera moderna. Són d'encofrat de rierencs i calç. L'amplada del mur E, a pesar de què pel costat Oest està emmascarat per la claveguera, s'ha pogut calcular en 1'90 m. i per això en principi es va pensar que podia ésser la muralla romana, encara que la tècnica i el material emprats són totalment diferents de les dels diversos sectors coneguts a la ciutat.

Girona - Institut Vell. Murs A, B, C, C' i E. Al fons un dels arcs de la paret Est de l'edifici actual.

L'excavació

La zona amb més possibilitats d'estudi estava prcp de l'angle N. E. de l'habitació i és la que ha servit per a establir la estratigrafia general, a pesar del risc que pugui comportar el generalitzar a base d'un sector només, dins d'una àrea tan gran.

Estrat I

Al costat Nord de l'habitació tenia 1'15 m. d'alçada aproximadament, però cap al Sud era molt més potent. Estava constituït per runes modernes, amb fragments de ceràmica popular moderna i medieval i alguns de romans.

Estrat II

Constituït per terres grises, amb restes d'estuc blanc. Els materials ja van ésser romans predominantment, encara que molt barrejats amb els medievals i moderns. Al costat Nord de la sala tenia entre 85-90 cm. i cap al Sud era molt menys potent, doncs l'estrat I baixava molt més, aquí.

Estrat III

D'uns 45 cm. d'alçada. Terres marró, dures, amb els materials arqueològics ja clarament romans. Les terres de l'estrat III eren les que cobrien els murs C i C' i la part superior de les parets A i B.

Entre les ceràmiques predominen els vasos «comuns»; entre les peces fines, la vaixel·la de taula, la sigillata sudgàlica i els vasos de vora fumada i fons estriat. Altres espècies aparegudes són la sigillata lucente, la Clara A, la decorada a la barbotina, les àmfores, fragments de lluernia. També es van trobar diverses agulles d'os.

Estrats IV i IV b

Terres marró, dues al IV i fluixes al IV b; uns 95-100 cm. en total. A l'estrat IV b van sortir-hi restes d'una llar amb pedres i morter de calç cremats.

Entre els materials ceràmics van predominar els vasos comuns i unes peces fetes a torn, grises, tosques, d'aspecte molt semblant a l'anomenada ceràmica fumada medieval. Entre les fines, la sigillata sudgàlica i la Clara A i els vasos de vora fumada i fons estriat.

Girona. - Institut Vell. Detall del mur A.

Estrat V

Terres fluïxes, amb una capa gruixuda d'uns 30 cm. de carbó i restes d'incendi abundants. Com als estrats anteriors va predominar la ceràmica comú, seguida de la «fumada». Es va trobar sigillata sudgàlica, Clara A, vasos de vora fumada i fons estriat, etc.

Estrat VI

Uns 45 cm. de terres marró clar, amb carbons i fragments d'estuc. Arribava a la roca natural descomposta. Entre els materials predominen la ceràmica «fumada» i la comú.

A quasi tots els estrats s'hi va trobar fragments de ceràmica campaniana i vasos amb engalba blanca, però no hi va haver cap estrat clar de l'època corresponent.

Consideracions generals

Donades les dimensions de la zona excavable, l'estudi dels materials arqueològics recuperats pot donar molta informació sobre la Girona romana, encara que la falta de mètode científic al principi ha restat possibilitats. En aquest sentit es fa difícil la datació dels murs.

Com és normal en tota ciutat que ha viscut durant més de dos mil anys, no hi ha cap dubte de què els nivells arqueològics estaven una mica remenats, tal com s'ha pogut comprovar per l'excavació feta.

Aquesta excavació ens dona algunes dades d'interès:

—Falta total de materials arqueològics que puguin datar-se abans del S. II a. C. Els més antics són els fragments, no gaire nombrosos, de Campaniana A, tardana.

—Aparició de peces de ceràmica rosada fina, decorada amb engalba blanca en tota la superfície, igual que a la veïna excavació de Casa Pastors.

—Aparició en quantitat important d'una ceràmica gris a torn, tosca, semblant a la «fumada» medieval, que sense cap dubte ha d'estar en el seu origen. Era utilitzada com a recipients de cuina. En canvi hi ha poca ceràmica a mà.

—El mur A, per la seva tècnica constructiva i pels materials arqueològics que van aparèixer adossats a ell, sembla que podria datar-se a finals del S. II d. C. o principis del III.